

**GRADSKA KNJIŽNICA “JURAJ ŠIŽGORIĆ”
ŠIBENIK OD OSNUTKA DO 80-IH GODINA 20. STOLJEĆA**

**THE PUBLIC LIBRARY “JURAJ ŠIŽGORIĆ”
ŠIBENIK FROM THE FOUNDATION TO 1980S**

Marijana Briški Gudelj
Kineziološki fakultet
Sveučilište u Zagrebu
marijana.briski.gudelj@kif.hr

UDK / UDC 027.022(497.5 Šibenik)(091)
Pregledni rad / Review paper
Primljeno / Received: 11. 9. 2019.
Prihvaćeno / Accepted: 22. 10. 2019.

Sažetak

Cilj. Cilj je rada ukratko prikazati osnivanje i razvoj Gradske knjižnice “Juraj Šižgorić” Šibenik do 80-ih godina 20. stoljeća, ponajviše u kontekstu razvoja hrvatskog knjižničarstva i knjižnica, ali i općih društvenih i političkih prilika.

Pristup/metodologija/dizajn. U prvom dijelu rada opisane su prilike u Šibeniku tijekom 20. stoljeća, u vrijeme nastanka i razvoja gradske knjižnice. Drugi i treći dio rada prati razvoj Gradske knjižnice “Juraj Šižgorić” Šibenik u kontekstu razvoja hrvatskog knjižničarstva, i to od osnutka knjižnice 20-ih godina 20. stoljeća do Drugog svjetskog rata, te u trećem poglavlju od rata prema 80-im godinama. Podaci su prikupljeni iz onodobnog tiska, dostupnog u digitaliziranom obliku upravo zahvaljujući djelatnosti šibenske gradske knjižnice, ali i Sveučilišne knjižnice u Splitu, te iz postojeće literature. Knjižničari Gradske knjižnice “Juraj Šižgorić” Šibenik objavili su nekoliko radova o svojoj knjižnici, ali kroz zasebne teme: doprinosi zaslužnih ravnatelja, nastanak i stvaranje zbirke, uloga knjižnice u suvremenom društvenom i kulturnom životu grada.

Rezultati. Ovim se radom dobiva uvid u povijesni razvoj Gradske knjižnice “Juraj Šižgorić” Šibenik i povezanost s društvenim i kulturnim zbivanjima. Knjižnica se kroz svoju dugu povijest često suočavala s brojim problemima poput nedostatka prostora

i financijske potpore, ali je uvijek nastojala držati korak sa suvremenim zahtjevima i potrebama zajednice.

Originalnost/vrijednost. Razvoj jedne knjižnice promatran je i u društvenom kontekstu, ali i kroz općeniti razvoj knjižnica u Hrvatskoj. Rad može poslužiti kao osnova za daljnje istraživanje, ali može biti inspiracija i za pisanje pregleda o povijesti drugih knjižnica.

Gljučne riječi: Gradska knjižnica “Juraj Šižgorić” Šibenik, narodne knjižnice, povijest knjižnica

Abstract

Purpose. The aim of the paper is to briefly present the founding and development of the Public library “Juraj Šižgorić” Šibenik from its establishment to 1980s, especially in the context of the development of the Croatian librarianship and libraries, but also of general social and political circumstances.

Approach/methodology/design. The first part of the paper describes the circumstances in Šibenik during the 20th century, at the time when the city library was founded and developed. The second and the third parts of the paper present the development of the Public library “Juraj Šižgorić” Šibenik in the context of the development of Croatian librarianship, from 1920s to the Second World War, and the third part describes the period from the war to the 1980s. The data were collected from the daily newspapers, available in digitized form, thanks to the digitization activities of the Public Library “Juraj Šižgorić” Šibenik, as well as the University Library in Split, and the data from the scientific and professional literature. The librarians from the Public Library “Juraj Šižgorić” Šibenik have published several papers about their library on different topics: contributions by deserving directors, creation and development of collections, the role of the library in the contemporary social and cultural life of the city.

Findings. This paper gives an insight into the historical development of the Public Library “Juraj Šižgorić” Šibenik and its connection with social and cultural life of the city. Throughout its long history, the library has often faced many problems such as lack of space and financial support, but has always strived to keep up with the contemporary demands and needs of the community.

Originality/value. The development of the library has been viewed both in the social context and through the general development of libraries in Croatia. The paper may serve as a basis for further research, but it may also be the inspiration for writing reviews about the history of other libraries.

Keywords: history of libraries, The Public Library Juraj Šižgorić Šibenik, public libraries

1. Prilike u Šibeniku tijekom 20. stoljeća

Zahvaljujući geografskom položaju te rudarskoj djelatnosti na širem području od Šibenika do Drniša, Šibenik se, od sredine 19. stoljeća, razvijao u važno trgovačko i prometno središte i luku. Nakon Napoleonovog poraza hrvatske su zemlje u sastavu austrijskog carstva, međutim Dalmacija i Istra podvrgnute su Bečkom dvoru, a ne Hrvatskom saboru i banu kao ostatak Hrvatske. Veći gospodarski i društveni zamah grad dobiva prestankom Bachova apsolutizma, tijekom narodnog preporoda koji se u Dalmaciji razvija nešto kasnije, 70-ih godina 19. stoljeća kada vodeću ulogu preuzimaju pristalice Narodne stranke, a za Šibenik je to vrijeme općinskog načelnika i gradskog vijećnika Ante Šupuka. Za njegova načelništva, od 1872. do 1903. godine, poboljšavaju se gospodarske i komunalne prilike, Šibenik se priključuje na željeznički prugu Siverić-Split, dobiva vodovod i bolnicu, a njegovo je poduzeće sagradilo prvu hidroelektranu na rijeci Krki 1895. godine.¹ Prema kraju 19. stoljeća razvijaju se industrijska i obrtna postrojenja; proizvodnja voska, kruha, tjestenine, kožne galanterije, likeri, pokućstvo, tvornice za tkanje, ali i obalne kabotaže i brodarstvo. Šibenik je ujedno i grad u kojem je gradsko kazalište već 1897. godine imalo uvedenu električnu rasvjetu, kao i pojedine javne i općinske zgrade. Naime prvi hrvatski elektrosustav izgrađen na Skradinskom buku rijeke Krke uspostavljen je tek nekoliko mjeseci nakon prvog u svijetu, onog na Niagari. Uvođenje elektrosustava imalo je velik utjecaj na razvoj proizvodno-obrtnih djelatnosti, ali i određenih socijalnih promjena; pojave organiziranih radničkih pokreta. Početkom 20. stoljeća šibenska luka postaje sve prometnija i najznačajnija je luka u Dalmaciji, a osim izvoza ulja, vina, i ugljena, velik dio tog prometa čini prijevoz drva iz Bosne. Ipak, zbog nedostatka organiziranog kapitala, slabe željezničke povezanosti s ostalim europskim gradovima, kao i sustavnog školovanja, Šibenik je do raspada austrijskog carstva ostao težačko-vinogradarski gradić, unatoč promijenjenoj, urbaniziranijoj slici grada s više poduzeća, stambenih jedinica, trgovina.

Nakon raspada Austro-Ugarske Monarhije, a na temelju tajnog Londonskog sporazuma iz 1915. godine, u studenom 1918. godine započinje talijanska okupacija Dalmacije, koja je potrajala sve do lipnja 1921. godine. Vrijeme je to talijanskog iredentizma i stagnacije; uvodi se preventivna cenzura, kontrola tiska, zabrane okupljanja i povorki, ograničavaju se trgovačke slobode, a zamjetan je i pad industrijske proizvodnje i slab lučki promet. Odlaskom talijanske uprave započela je gospodarska obnova grada i zaleđa, i to potraživanjem kredita u novoj državi – Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

¹ Šupuk, Ante. // Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslava Krležje. [citirano: 2019-10-17]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=60039>.

Tijekom 20. stoljeća Šibenik postaje industrijalizirani grad koji privlači sve više stanovnika iz okolnih ruralnih sredina pa tako 1925. godine broji 14 500 žitelja na području samog grada.²

Šibenik je u Drugom svjetskom ratu pretrpio saveznička bombardiranja, što je uzrokovalo velike promjene u urbanom tkivu grada. Na Poljani, srušena je zgrada Narodne kavane i na tom mjestu podignut je Dom JNA prema projektu Ivana Vitića, a sagrađena je i nova škola. U centar grada tada su uvedeni i neki drugi sadržaji; kino, upravna zgrada, novi javni gradski trgovi, nova prometnica na obali. Poslijeratna obnova, prema zamisli tadašnje države, trebala je pretvoriti gradove u snažna industrijska središta koja će biti nosioci razvoja. Tako se na rubnim gradskim dijelovima razvija industrija, sagrađen je remontni centar za održavanje brodova ratne mornarice. U grad se doseljava težačko stanovništvo, grade se nova naselja, potiče se kolektivna stambena gradnja, uz koju nastaju i obiteljske kuće, mnoge bespravno sagrađene. Međutim pritom se malo mislilo na kvalitetu života; tvornice su bile izvor nesnosnih smradova, smanjile su ambijentalnu vrijednost grada, uz novoizgrađene stambene zgrade okoliš nije bio uređen, razvoj infrastrukture je kasnio: priključivanje na kanalizacijsku mrežu, asfaltiranje ulica, slab napon zbog preopterećenosti elektromreže, nedostatak socijalnih sadržaja.³ U jednom od tih novih gradskih naselja, u plavom neboderu, bila je smještena gradska knjižnica.

2. Knjižničarstvo u Dalmaciji i šibenska knjižnica – od osnutka 1922. godine do Drugog svjetskog rata

Tijekom 19. stoljeća, kada se u Europi osnivaju pučke i narodne knjižnice i čitaonice koje služe za zabavu, informiranje i obrazovanje, u Hrvatskoj su knjižnice i čitaonice imale ne samo prosvjetnu i kulturnu ulogu već su trebale služiti i kao platforma za širenje ilirskog, odnosno narodnog preporoda. Nakon pada Bachova apsolutizma, u Dalmaciji i Istri jača pokret Narodne stranke koja radi na povezivanju s ostatkom Hrvatske i bori se protiv tuđe vlasti, tj. talijanaša i autonomoša. Službeno, javno, čitaonice i knjižnice apolitične su ustanove, međutim u stvarnosti one okupljaju šire građanske i seljačke slojeve oko borbe protiv strane vlasti. Tako je 1862. godine u Splitu otvorena Narodna slavjanska čitaonica, u Zadru je iste godine osnovana knjižnica Matice dalmatinske, a sljedeće, 1863. godine, osnovana je zadarska Narodna čitaonica.⁴ Šibenska Narodna slavjanska čitaonica osnovana

² Blažević, M. Šibensko gospodarstvo od sredine 19. stoljeća do 1921. godine. // Rad Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru 51(2009), str. 169. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/48325>.

³ Poljićak, I. Glavna obilježja urbane preobrazbe Šibenika u razdoblju 1945.-1990. // Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, 1-2(2015), str.73-78. [citirano: 2018-01-05]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142264>.

⁴ Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj. Zagreb: Školska knjiga, 2015. Str.102-114, 138.

je 1866. godine zahvaljujući šibenskim narodnjacima, točnije Josipu Mrkici koji je uputio zamolbu za odobrenje utemeljenja čitaonice namjesništvu u Zadar. Mrkica je, nakon završene teologije u Zadru, bio župnik u Vodicama te kanonik u Šibeniku sve do smrti 1890. godine. Istaknuo se istraživačkim radom i kulturnim djelovanjem; bavio se poviješću, skupljao narodne pjesme, njegove su *Narodne pjesmarice* doživjele čak sedam izdanja u nakladi Matice dalmatinske u Zadru, a u *Nacrtu čovječjeg tijela* koristio je hrvatsku terminologiju. Zanimljiv je i njegov rad na dopunama *Srpskog rječnika* Vuka Stefanovića Karadžića. Kao propovjednik, vjeroučitelj i pedagog, bio je poštovan u zajednici. Mrkica je ujedno bio i prvi predsjednik Čitaonice, u nastupnom govoru istaknuo je želju za ujedinjenjem s ostatkom Hrvatske i jasan cilj Čitaonice, a to je "promicati, olakšati i proširiti slavenski odgoj među svim slojevima građanstva". U skladu s time, organizirane su i razne društvene aktivnosti. Iako često na meti šibenskih autonomaša, ostala je aktivna sve do Prvog svjetskog rata. Čitaonica je bila otvorena iznad kavane Zanchi na Poljani.⁵

Prvi je svjetski rat privremeno zaustavio osnivanje knjižnica. Prilike za osnivanje pučkih knjižnica sada su se znatno promijenile; sada je već postojao dovoljan broj knjiga i drugih publikacija na hrvatskom jeziku, uvedeno je obavezno osnovno školstvo, ali i obavezne školske knjižnice (1870. g.) čiji fond nije bio namijenjen samo za učenike nego i za ostale stanovnike. U javnosti se sve više ističe potreba osnivanja pučkih knjižnica; izvjesni Lj. M. u tekstu objavljenom u *Narodnim novinama* 1894. godine govori o važnosti pučkih knjižnica, dok kraljevski školski nadzornik Franjo Andres 1897. godine objavljuje knjižicu *Pučke knjižnice, njihovo osnivanje i uređenje*. Andres iznosi dobrobiti čitanja knjige, predlaže osnivanje pokretnih knjižnica dok svaka općina ne osigura sredstava za rad vlastite pučke knjižnice, predviđa knjižničara, glavni i abecedni katalog, piše o poželjnoj lokaciji knjižnice. Najvažnija Andresova ideja o potrebi osnivanja društva zaduženog za širenje pučke prosvjete i knjižnica, a po uzoru na njemačke zemlje, uskoro će se realizirati u vidu osnivanja Glavne uprave za osnivanje hrvatskih pučkih knjižnica pri Društvu hrvatskih književnika. Tako je 1902. godine radilo deset pučkih knjižnica, da bi tijekom 1904. godine bilo osnovano 150 knjižnica. Izrađene su razne smjernice i pravila za osnivanje i organizaciju pučkih knjižnica te su distribuirane po cijeloj Hrvatskoj. Nositelji te akcije obraćali su se javnosti, tražeći pomoć u novcu i knjigama, neprekidno naglašavajući važnost knjige za boljitak naroda. Mnoge pučke knjižnice, posebice one u manjim mjestima, osnivane su kao knjižnice udruga i svojim su djelovanjem, primjerice organizacijom poučnih predavanja i raznih oblika druženja, nastojale biti socijalno usmjerene, u skladu s politikom Hrvatsko-srpske koalicije. Mještani, a ponekad i općine, nastoje novčano pomagati rad knjižnica koje su surađivale sa školama, pa su nerijetko učitelji

⁵ Zenić, M. U pohvalu od grada Šibenika: pisana riječ od najstarijih vremena do danas. Šibenik: Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić", 2002. Str. 316.

ujedno bili i knjižničari. Međutim brojne se pučke knjižnice nisu uspjele održati jer nije bilo sustavnog financiranja, zakonske podloge, osiguranja prostora i potrebne infrastrukture te školovanih knjižničara. Unatoč takvim nedostacima, ovaj pokret ipak predstavlja razvojnu stepenicu prema osnivanju narodnih knjižnica.

Tako je u Dalmaciji osnovano desetak pučkih knjižnica u Zadru i okolici, nekoliko knjižnica u splitskoj okolici, na Braču, Hvaru i u Kaštelima. U Splitu je 1903. godine počela djelovati Gradska knjižnica koja je naslijedila knjižničnu građu od Narodne (nekadašnje Slavjanske čitaonice). Tijekom rata knjižnica je bila zatvorena, ali se nastavilo sa stručnom obradom građe. Knjižnica je ponovno otvorila svoja vrata 1919. godine. U takvim okolnostima 17. veljače 1922. godine otvara se šibenska knjižnica. Kao što se može primijetiti, ona nije osnovana u pokretu osnivanja pučkih knjižnica na samom početku stoljeća, već tek nakon rata, u novoj državnoj tvorevini – Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. No kao i splitska, svoje djelovanje temelji na već spomenutoj Narodnoj slavjanskoj čitaonici.⁶ Otvorenje je zabilježeno u jugoslavenski orijentiranom dnevnom listu *Demokrat*, a u tom je tonu popraćeno i otvaranje knjižnice; naglašena je obrazovna vrijednost Knjižnice, ali i stvaranje zajedničkog, jugoslavenskog identiteta:

“Knjižnica je ustanova, koja nam otvara oči, širi osjećaje i probuđuje nas da osjetimo i vidimo, da smo potpuni Jugoslaveni, a Jugoslavija i jugoslavenstvo, to je naša zavjetna misao. Zato preporučamo našem građanstvu, da se okoristi knjižnicom, koja ima da služi općoj obrazovanosti.”⁷

Knjižnica je osnovana zahvaljujući dr. Borisu Novaku i dr. Milošu Škarici⁸ koji opisuju nastajanje knjižnice; članovi Jugoslavenskog akademskog kluba, kako su održavali analfabetke tečajeve po selima i u gradu, tako su i prikupljali knjige. Nakon mukotrpnog traženja prostora za pohranu prikupljenih knjiga, konačno se nova knjižnica smjestila u Sokolani na Poljani.⁹

U vrijeme osnivanja Knjižnice, u Šibeniku već postoji nekoliko knjižnica: knjižnica „Pavlinović“, prva javna i stručno vođena knjižnica, aktivna od 1917. do 1941. godine, koju je osnovalo Katoličko akademsko društvo. Tu su i dvije talijanske knjižnice čiji će manji dijelovi fonda, jer je veći dio raznesen tijekom

⁶ Stipanov, J. Nav. dj., str. 195-204.

⁷ Gradske vijesti. Gradska knjižnica. // *Demokrat*: glas demokrata sjeverne Dalmacije 2, 9(10. marta 1922). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/demokrat_1922_09.pdf.

⁸ O dr. Novaku nisu pronađeni nikakvi podaci. Dr. Škarica je rođen u Šibeniku 1898. godine, gdje je, nakon studija medicine u Beču, bio općinski, a potom i bolnički liječnik. Ostatak njegova života više je vezan uz Zadar, gdje je od 1947. godine bio voditelj Internog odjela zadarske bolnice i gdje je i umro 1989. godine. Vidi Jurišić, Š. ; A. M. Bačić ; V. Dugački. *Glasoviti Zadranici* i osobe iz zadarske prošlosti. Split: Logos, 2009. Str. 140.

⁹ Autor samo navodi da su dr. Novak i dr. Škarica o tome ostavili pisano svjedočanstvo. Vidi Zenić, M. Nav. dj., str. 348.

Drugog svjetskog rata, činiti fond današnjeg Znanstvenog odjela. To su Knjižnica društva *Casino*, aktivna skoro cijelo stoljeće, od 1844. do 1943. godine, a osnovana trudom Niccole Tomassea, i *Biblioteca popolare Italiana*, aktivna od 1910. do 1943. godine. Zanimljiva je, uvjetno rečeno, određena konkurencija koju je knjižnica „Pavlinović“ vidjela u novoosnovanoj gradskoj knjižnici; nakon što su se pohvalili nedavnom nabavom većeg broja novih poučnih i zabavnih knjiga, kao i jeftinom članarinom, u tekstu novinskog članka objavljenog u Narodnoj straži 26. kolovoza 1922. godine, stoji:

“Upozorujemo građanstvo, da nemamo ništa zajedničkog sa tzv. ‘Gradskom knjižnicom’ koja je ovih dana poduzela akciju oko skupljanja knjiga i novčanih doprinosa, jer smo doznali da su neki građani iz neupučenosti dali doprinos ovoj knjižnici, misleći da je isto što i knjižnica ‘Pavlinović’.”¹⁰

Tadašnji ravnatelj knjižnice bio je Matko Milin koji je pod pseudonimom Matko Min objavio nekoliko romana, a u predgovoru jednog od njih, *Preko sebe*, govori o teškom položaju knjižničara.¹¹ Iz Milinovog zapisa vidljivo je da plaću knjižničara osigurava općina čijom upravom nije zadovoljan, tj. smeta ga stranačka podobnost:

“Za knjižnicu, gdje sam radio, stara se općina, koja plaća knjižničara. Upravu općine obrazuju stranački ljudi, u mojem zavičaju kadikad stranačari, koji kulturno više pripadaju poslovičnom Balkanu negoli našem kulturnom i narodnom središtu, Zagrebu gradu. Za vrijeme moje knjižničarske poslenosti načelnikovao je dr. Marko Kožul, koji sad općinom upravlja kao vladin povjerenik i koji se pred izbore dosjetio, da nismo politički jednomislenci, što balkanski prevedeno znači: Idi!”¹²

U rujnu, dakle nekoliko mjeseci nakon otvorenja, organizirano je prikupljanje knjiga i novčanih sredstava za knjižnicu. U prosinačkom broju *Demokrata* knjižnica se poimence zahvalila svim donatorima koji su sudjelovali u ovoj akciji, a u broju iz studenog iste godine knjižnica se javno zahvalila g. Rossiniju Pašku na darovanju većeg broja knjiga. Godinu dana nakon otvorenja, a kako bi javnost bila što bolje upoznata s radom knjižnice, kao uostalom i njezine važnosti, u *Demokrati* je osvanuo kratki statistički izvještaj: od početnih 26 članova, knjižnica nakon godine dana broji 406 članova i 2681 knjigu, što je povećanje od 1578 knjiga

¹⁰ Narodna straža (26. kolovoza 1922). Citirano prema: Zenić, M. Nav. dj., str. 348.

¹¹ Krnčević, K. Doprinosi Zore Karmanski i Milivoja Zenića razvoju Gradske Knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 60, 1(2017), str. 312. [citirano: 2018-01-05]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/189126>.

¹² Milin je ovo zapisao u predgovoru romana *Preko sebe* koji je objavljen u piščevoj nakladi i tiskan u šibenskoj Novoj štampariji 1928. godine. Vidi Zenić, M. Nav. dj., str. 350.

u odnosu na početno stanje. Knjižnica izražava zahvalu upravama svih važnijih revija i novina jer ih besplatno prima, kao i građanstvu koje ju podupire.¹³ Unatoč entuzijazmu i darovima pojedinaca, Knjižnica očito nije imala dovoljno sredstava i/ili potpore za neometan i kontinuiran rad. Naime dnevni tisak izvještava kako 1926. godine Knjižnica još uvijek nije uspjela proraditi, a već je prošla godina dana otkako je upravljanje prepušteno općini, kako se navodi u dnevnom tisku. Taj podatak ujedno govori o tome da je 1925. godine Knjižnica zapravo ostvarila korak prema ideji javnih gradskih knjižnica u suvremenom značenju te riječi, u smislu da je gradska, tj. općinska vlast odgovorna za uspostavu i održavanje javnih knjižnica.¹⁴ No općinsko preuzimanje knjižnice nije nužno značilo i razvoj. Naime tek se 1929. godine pojavljuje vijest o otvorenju knjižnice, tj. o njezinu normalnom funkcioniranju. Tamo se također spominje kako svaki član mora predati dvije vrijedne knjige kao polog za možebitno oštećene knjige.¹⁵

Sa sličnim se novčanim problemima suočavala i splitska knjižnica. Naime u najvažnijem splitskom dnevnom listu *Novo doba*, 1921. godine, nepoznati autor, potpisan samo inicijalom F., iznosi konstataciju kako je splitska gradska knjižnica “najprometnija u gradu, a po svojoj prilici u cijeloj Dalmaciji”. Nadalje navodi kako je knjižnica pod upravom Jugoslavenskog akademskog kluba koji nema osobita financijska sredstva, pa autor apelira na javnost, a još više na one odgovorne za pučku prosvjetu; gradsku općinu koja doduše (pre)malo pripomaže, ali i na vlast koja uopće ne reagira na upućene molbe. Nedostatak sredstava odrazio se na nabavu novih knjiga, a time i na broj korisnika. Naime razlog smanjenju broja članova, i to za polovinu, autor vidi u nedostatku novih knjiga i potrošenosti starih. Spomenuti su i troškovi tekućeg održavanja knjižnice. U članku se navodi kako knjižnica posjeduje više od 3000 jugoslavenskih knjiga i oko 1000 knjiga na stranim jezicima te koja je literatura najčitanija; za odrasle, tu su knjige Zabavne biblioteke, romani, ali i stručne poučne knjige, djela Matice Hrvatske kao Novovi-jeki izumi, Hoićevi Zemljopisi itd. Mladi čitaju lektirne naslove kao što su Šenoa (Kletva, Zlatarovo zlato, Seljačka buna), Kumičić, Gjalski itd.¹⁶

Unatoč tome što je od 1919. godine splitska knjižnica dobivala obavezni primjerak svih tiskovina s područja Dalmacije, u skladu s namijenjenom, ali ne i potpuno realiziranom ulogom središnje knjižnice za to područje, i ona je, kao,

¹³ Uprava „Gradske knjižnice“. Gradske vijesti. // Demokrat: glas demokrata sjeverne Dalmacije 3, 7(17. februara 1923). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/demokrat_1923_07.pdf.

¹⁴ Iz Šibenika. Gradska knjižnica. // Novo doba 139, 9(18. juna 1926), str. 6. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/index.php?search=2&paging=1&query=knji%C5%BEEnica>.

¹⁵ Iz Šibenika. // Novo doba 12, 6(6. januara 1929), str. 2. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/?sitetext=368>.

¹⁶ Gradska pučka knjižnica. // Novo doba 4, 220(28. rujna 1921), str. 2. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/?sitetext=368>.

uostalom, i sve knjižnice, patila od manjka sredstava. To se posebno osjetilo od uvođenja Šestosiječanjske diktature 1929. godine, kada je ukinut Ustav, raspuštena Skupština i zabranjeno djelovanje političkih stranaka. Nova je država (Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca) bila parlamentarna monarhija pod vodstvom srpske dinastije Karađorđevića, opterećena unutrašnjim uređenjem zbog nacionalnih pitanja, ali i gospodarskom nerazvijenošću. Stoga i ne iznenađuje da razdoblje između dva svjetska rata zapravo predstavlja stagnaciju u knjižničarstvu. Narodne knjižnice uređene su propisima Ministarstva prosvjete Kraljevine Srbije iz 1904. godine koji su ažurirani 1924. i 1931. godine. Tako je Odsjek za narodno prosvjećivanje Ministarstva prosvjete postao nadzorno tijelo za sve knjižnice i čitaonice koje je odlučivalo o nabavnoj politici i davalo preporuke za održavanje kulturnih i edukativnih aktivnosti, a odredilo je i tijela za upravljanje knjižnicama. Međutim nedostajala je sustavna državna potpora pa se gradnja knjižničnih fondova uglavnom svodila na darove pojedinaca. U splitskoj je knjižnici 1934. godine čak izbio i štrajk čitača koji su blokirali ulaz u knjižnicu, što je valjda jedini štrajk u povijesti ne samo hrvatskih već i međunarodnih knjižnica. Također nije bilo sustavnih zakona i propisa koji bi omogućili daljnji razvoj knjižničarstva. U međuratnom razdoblju postojao je i velik broj udruga, odnosno društava koja su imala svoje knjižnice, a od kojih su mnoga osnovana još u 19. te na početku 20. stoljeća kao pučke knjižnice. I te su knjižnice bile pod nadzorom Ministarstva prosvjete, a političko djelovanje, kojeg je bilo, moralo je biti zatumljeno. One knjižnice čiji se rad podudaraao sa službenom politikom to su javno i iznosile, a nerijetko su se knjižnice ujedinjavale po jugoslavenskoj osnovi. U to doba političkih kriza i gospodarske nerazvijenosti, knjižnice postaju mjesta okupljanja radnika; dobar je primjer knjižnica "Božidar Adžija" koju je 1927. godine osnovala Radnička komora.¹⁷

Nakon rata stanje u šibenskoj knjižnici, ali i u ostalim knjižnicama na tom području (skradinskoj, zatonskoj, drniškoj), bilo je loše; knjižnice nisu imale primjerenog prostora, građa se nije nabavljala. Šibenska se knjižnica u to vrijeme održala zahvaljujući Milinovom nasljedniku na mjestu ravnatelja Nikoli Perketi.¹⁸ Perкета je bio poznat po velikoj brizi o čitalačkim navikama svojih korisnika. Naime navodno je, posebno djeci, određivao što smiju i ne smiju čitati.¹⁹ No nije bio jedini u svojoj zabrinutosti; i Jagoda Truhelka pisala je o mogućem štetnom utjecaju knjige, posebno na mlade djevojke, a slično je razmišljao i Dragutin Kniewald, profesor na zagrebačkom Teološkom fakultetu. To nisu bila izdvojena razmišljanja jer o štetnosti čitanja nemoralnih i loših knjiga nalazimo i kod drugih autora.²⁰

¹⁷ Stipanov, J. Nav. dj., str.201-209.

¹⁸ Zenić, M. Nav. dj., str. 357.

¹⁹ Krnčević, K. Nav. dj., str. 312.

²⁰ Stipčević, A. Socijalna povijest knjige u Hrvata: knjiga III od početaka hrvatskog narodnog preporoda (1835.) do danas. Zagreb: Školska knjiga, 2008.

3. Knjižničarstvo u Hrvatskoj i šibenska knjižnica – 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća

Nakon Drugog svjetskog rata Hrvatska se našla u zajedničkoj federalnoj državi Jugoslaviji pod komunističkim režimom. Poslijeratna obnova uključivala je prosvjećivanje naroda sukladno komunističkoj ideologiji, a upravo su gradske, narodne knjižnice trebale biti rasadišta tog svjetonazora. Tako je nedugo nakon rata osnovan velik broj knjižnica, ali stihijski i bez dugoročnijeg plana održavanja; mnoge narodne masovne organizacije natjecale su se po broju osnovanih knjižnica. Ubrzo se shvatilo da to nije održivo pa su se mnoge knjižnice spajale, mnoge su i nestale, a one koje su ostale borile su se s nedostatnim sredstvima, manjkom stručnog osoblja, lošom nabavnom politikom. Tada su se izlučivale i mnoge “loše” knjige, jasno, po ideološkom kriteriju. Međutim one gradske, narodne knjižnice, osnovane prije rata, nastavile su postojati kao samostalne ustanove, a s obzirom na to da su sada imale novu ulogu prosvjećivanja naroda, stvoreni su neki preduvjeti za njihov daljnji razvoj: sve se više stabilizira pravna i financijska osnova, sve važnija postaje stručnost knjižničara, a korisnik polako dolazi u prvi plan. U tom neposrednom poslijeratnom razdoblju, jedna od odluka Ministarstva prosvjete NR Hrvatske jest ona o osnivanju naučnih biblioteka, tj. znanstvenih knjižnica. Te knjižnice nastaju iz gradskih, javnih knjižnica ili barem dijelova njihovih fondova, a s vremenom će u pravilu, osnivanjem sveučilišta, postajati sveučilišne knjižnice. Tako je bilo u Puli, Rijeci i Splitu, s iznimkom Znanstvene knjižnice u Zadru i Dubrovačke knjižnice. Sve te knjižnice u razdoblju od kasnih 1940-ih do početka 60-ih godina počinju dobivati obavezne primjerke svih tiskovina u Hrvatskoj, uključujući i Gradsku knjižnicu u Osijeku. Za knjižnice na Jadranu bila je predviđena i druga, dokumentacijska uloga. Naime one su trebale izrađivati bibliografije, prikupljati građu koja je nastala u tom kraju i o kraju na kojem knjižnica djeluje, nabavljati strana znanstvena djela i časopise, ali, naravno, i domaću literaturu. Nažalost, malo se toga ostvarilo, a i nije ostvarena suradnja tih knjižnica s novoosnovanim fakultetskim knjižnicama. Osim tih znanstvenih knjižnica, koje su posebne i po tome što djeluju kao samostalne ustanove (dotada su bile u sastavu ustanove, kao Arheološkog muzeja u Splitu, Mornaričke knjižnice u Puli itd.), osnivaju se i druge specijalne knjižnice u sastavu tvornica, proizvodnih pogona, industrijskih postrojenja i instituta.

Dakle u većini gradova znanstvene knjižnice nastaju izdvajanjem ili barem preuzimanjem dijela fonda gradskih knjižnica.²¹ No u Šibeniku je taj proces tekao malo drukčije; osniva se Naučna biblioteka 1955. godine, i to preuzimanjem knjiga iz Gradskog muzeja, da bi se potom Naučna biblioteka ujedinila s Gradskom knjižnicom 1966. godine.

²¹ Stipanov, J. Nav. dj., str. 223-233.

I knjižnica i Muzej između dva su rata stihijski, koliko su mogli, nastojali spašavati knjige koje su završile u Muzeju.²² Može se pretpostaviti da je jedan od razloga za prijenos knjiga u Naučnu biblioteku nedostatak adekvatnog prostora Muzeja, ako se zna da je nakon rata, tijekom kojeg su nepovratno izgubljene brojne starine, Muzej bio privremeno smješten u drevnoj kuli do Kneževe palače.²³

U Šibeniku su tada očito itekako bili svjesni osnivanja naučnih biblioteka po drugim primorskim gradovima pa je odluka o prepuštanju knjiga iz Gradskog muzeja bila onaj potrební kamen temeljac za osnivanje Naučne biblioteka. Da se vodila osmišljena politika, daje naslutiti i činjenica da je Zora Karmanski, koja je dotad radila u biblioteci Jugoslavenske akademije u Zagrebu, dakle jedne, i to ne bilo koje, općeznanstvene knjižnice, postavljena za voditeljicu Naučne biblioteka. No šibenska Naučna knjižnica nije dobivala obavezni primjerak i očito nije uspjela steći status ostalih naučnih biblioteka. Kako je primijetila i sama Karmanski, fond knjižnice bio bi bogatiji da su barem primali obavezni primjerak od šibenskih tiskara. Najbogatiji dio Naučne biblioteka zacijelo su zbirke Sibenicensia, kao i zbirka Rara. Ujedinjenjem Knjižnice i Naučne biblioteka 1966. godine Knjižnica dobiva zbirku Rara i zavičajnu zbirku.²⁴ Za usporedbu, Gradska knjižnica Zagreb, koja je tada imala veliku ulogu u razvoju narodnih knjižnica, osnovala je 1954. zavičajnu zbirku Zagrabiensia i zbirku lijepih knjiga i rukopisa Croatica.²⁵ Zora Karmanski postaje voditeljicom 1966. godine i pod njezinim vodstvom knjižnica je uredno i stručno vođena, s četiri kataloga; mjesnim, abecednim, topografskim i stručnim, koji je bio uređen prema sustavu kojim su se služile Nacionalna i sveučilišna knjižnica te knjižnica Jugoslavenske akademije.²⁶ O velikoj ulozi zagrebačke Gradske knjižnice u razvoju narodnih knjižnica govori i činjenica da su vrlo brzo počeli primjenjivati suvremene metode rada i standarde, organizirati tečajeve za knjižničare, i to nedugo nakon prvih tečajeva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici 1946./1947. godine. Osim osnivanja zavičajnih i zbirke lijepih knjiga i rukopisa, upravo su zagrebački knjižničari napravili prilagodbu UDK, pa se uz Pravilnik za popisivanje građe iz 1957. godine UDK počeo primjenjivati u narodnim knjižnicama, a što je omogućilo slobodan pristup građi.²⁷ Možemo pretpostaviti da je

²² Krnčević, K. ; A. Miše. Čarobni ormar: zbirka Rara u šibenskoj gradskoj knjižnici. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 3(2013), 185-198. [citirano: 2018-01-05]. Dostupno na: <https://hrcaak.srce.hr/115201>.

²³ Humski, V. Pregled povijesti muzeja u Hrvatskoj: 19. i 20. stoljeće (do 1945) s bibliografijom. // Muzeologija 24, 5(1986), str. 31-32. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://hrcaak.srce.hr/97228>.

²⁴ Krnčević, K. Nav. dj., str. 313-315.

²⁵ Stipanov, J. Nav. dj., str. 237.

²⁶ Krnčević, K. Nav. dj., str. 313-315.

²⁷ Stipanov, J. Nav. dj., str. 235-237.

šibenska knjižnica uvela UDK-sustav tijekom 60-ih godina, s obzirom na to da su na jednodnevnom splitskom savjetovanju voditelja narodnih knjižnica o matičnim službama 1963. godine savjetovali šibenskoj i zadrskoj knjižnici prelazak na UDK radi ujednačavanja u klasifikaciji i rasporedu građe.²⁸

1950-e su godine i vrijeme osnivanja posebnih knjižničnih zbirki i stvaranja odjela za mlade, kao i posebnog klasifikacijskog sustava. Tako se već 1950. godine iz Gradske knjižnice Zagreb izdvaja Pionirska posudbena knjižnica, a taj primjer slijede i ostali gradovi: Split, Rijeka, Osijek itd. Uz stvaranje odjela za mlade, razvijaju se i ostale usluge za tu kategoriju korisnika: dječje radionice, pričanje priča i ostale usluge. Pionirski odjel u šibenskoj knjižnici osnovan je nakon ujedinjenja knjižnice s Naučnom bibliotekom, uz već postojeći Popularni i Naučni odjel.²⁹ Poznato nam je i ime osobe koja je utemeljila Dječji odjel: pedagoginja i knjižničarka Emica Bego.³⁰

Godina 1960. važna je u povijesti hrvatskog knjižničarstva; naime tada je donesen prvi zakon o knjižnicama i knjižničarstvu, Zakon o bibliotekama. Zakon razlikuje samostalne i knjižnice u sastavu, predviđa njihove osnovne zadaće, način financiranja, način osnivanja, upravljanja i ukidanja, uređuje pitanje obaveznog primjerka i prvi put spominje zaštitu knjižnične građe. Tim je Zakonom regulirano važno pitanje djelovanja matičnih službi, kada se one i uspostavljaju u knjižnicama, posebice narodnima. Tada u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* izlaze brojni radovi na tu temu, a otada je ovaj važan dio knjižničarske djelatnosti nekako zane-maren u domaćoj literaturi.

Već je sljedeće, 1961. godine, donesena odluka o osnivanju matične knjižnice za Dalmaciju. Narodna knjižnica u Splitu preuzela je ulogu matične knjižnice za područje kotara, tj. 21 dalmatinsku općinu, s obzirom na to da su na tom području bile narodne knjižnice, dok je Naučna biblioteka u Splitu preuzela ulogu matične knjižnice za općinu, gdje su pretežno bile znanstvene knjižnice. Naime kasnijih 60-ih godina u Splitu se osnivaju prvi fakulteti: Kemijsko-tehnološki, Elektrotehnički, Visoka ekonomska škola i Pravni studiji, gdje je osnovana prva knjižnica.³¹ Na savjetovanju voditelja narodnih knjižnica u Splitu 1963. godine odlučilo se rasteretiti splitsku matičnu službu, pa bi tako ulogu matičnih knjižnica za svoja područja preuzeli Dubrovnik, Zadar i Šibenik.

²⁸ Čelić-Tica, V. ; J. Leščić. Matična služba knjižnica u hrvatskoj: povijest i nova paradigma. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 57, 4(2014), str. 204. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142318>.

²⁹ Krnčević, K. Nav. dj., str. 314.

³⁰ Zenić, M. Nav. dj., str. 358.

³¹ Stipanov, J. Nav. dj., str. 246-251.

4. Knjižničarstvo u Hrvatskoj i šibenska knjižnica – 70-ih i 80-ih godina 20. stoljeća

Prijedlog petogodišnjeg plana razvoja javnih knjižnica iz 1970. godine šibensku knjižnicu spominje kao jednu od deset gradskih knjižnica koje bi obavljale matičnu službu za gradska i šira gradska područja. Uz Šibenik, to su Bjelovar, Dubrovnik, Karlovac, Pula, Sisak, Slavonski Brod, Varaždin, Vinkovci i Zadar. Pritom Nacionalna i sveučilišna knjižnica ostaje glavna matična knjižnica, uz regionalne, za koje je tek trebalo uspostaviti matične službe u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu.³²

Tijekom 70-ih godina nastavljaju se inicijative i rad na knjižničnoj djelatnosti i unapređenju struke. Osim već spomenutog prvog Zakona o bibliotekama iz 1960. godine, tijekom 70-ih godina započela je međunarodna standardizirana praksa u obradi građe u svim hrvatskim knjižnicama, a koja se temelji na Pariškim načelima ustanovljenim na Međunarodnoj konferenciji o ujednačavanju kataložnih načela na kojoj je sudjelovala i naša Eva Verona. Počeci su to prave bibliobusne službe, prve u Zagrebu 1976. godine, pa potom u Rijeci, Splitu, Osijeku, koje zamjenjuju dotadašnje pokretne knjižnice, što su zapravo bili veliki sanduci s knjigama koji su se slali kamionima, željeznicom ili kolima. Osniva se Registar samostalnih biblioteka, 1973. godine prihvaćen je Minimum jugoslavenskih standarda za narodne biblioteke na temelju IFLA-inih Standarda za narodne knjižnice. Iste godine Zakon o bibliotečnoj djelatnosti i bibliotekama naglašava važnost stručnog obrazovanja knjižničara i (ponovno) uređuje matičnu službu.³³

Tadašnja ravnateljica knjižnice Zora Karmanski ozbiljno je shvaćala važnost i ulogu matične službe; na njezinu inicijativu provedena je 1970. godine anketa o stanju školskih knjižnica na šibenskom području. Na Savjetovanju o knjižnicama osnovnih škola koji je krajem 1970. godine organizirala šibenska Knjižnica u suradnji s Prosvjetno-pedagoškom službom Općine predstavljeni su rezultati ankete i zaključeno je da treba unaprijediti rad školskih knjižnica. Svjesna da školske knjižnice mogu imati ulogu javnih, barem dok se ne uspostavi sustav pokretnih knjižničnih službi, nastojala je da šibenska knjižnica pomaže oko uvođenja UDK-a, nabave fonda i uređenja knjižnica, kao i organizacije kraćih tečajeva za knjižničare.³⁴

Godina 1970. značajna je za Knjižnicu i po tome što je povodom 550. obljetnice rođenja hrvatskog humanista, pjesnika i povjesničara Jurja Šižgorića ponijela njegovo ime.³⁵

³² Čelić-Tica, V.; J. Leščić. Nav. dj., str. 206.

³³ Stipanov, J. Nav. dj., str. 245-261.

³⁴ Krnčević, K. Nav. dj., str. 314.

³⁵ Knjižnica Šibenik. Povijest gradske knjižnice. [citirano: 2018-10-17]. Dostupno na: <http://www.knjiznica-sibenik.hr/>.

Za šibensku knjižnicu 1980-e su obilježene djelovanjem dugogodišnjeg ravnatelja Milivoja Zenića koji je knjižnicu vodio od 1984. pa sve do 2011. godine. Zenić, rođeni Šibenčanin, i sam autor nekoliko monografija o gradu, *U pohvalu od grada Šibenika – pisana riječ od najstarijih vremena do danas*, *Stari Šibenik: skalama, kalama i butama*, Šibenska katedrala, utemeljio je i vodio izdavačku djelatnost Knjižnice. Njegova ljubav prema šibenskoj baštini i urednički rad rezultirali su bogatom izdavačkom djelatnošću Knjižnice; tu je više od stotinu naslova kroz šest nizova: *Knjižnica Lastovanja*, *Knjižnica Bašćina*, koju je sam uređivao, a predstavila je djela šibenskih humanista i franjevačkih pisaca, *Knjižnica Uštap*, *Knjižnica Faust*, *Bibliographia Sibenicensis* i *Monografije*. Knjižnica je sudjelovala u mnogim kulturnim i znanstvenim aktivnostima, a zbornici sa znanstvenih skupova također su bili objavljeni u nakladništvu knjižnice. Zahvaljujući bogatoj šibenskoj baštini, a posebno Antunu i Faustu Vrančiću, ostvarena je suradnja, ponajviše kroz sunakladništvo, i s Petőfi Irodalmi Múzeumom u Budimpešti te Kućom umjetnosti u Vespřemu. Od kulturnih aktivnosti kronološkim redom svakako valja istaknuti:

- sudjelovanje u izložbi *Blago šibenskih knjižnica: XVI.–XVIII. stoljeće*, održanoj u Muzeju grada Šibenika 1991. godine
- sudjelovanje u manifestaciji organizacije *Slava ženska* (1993. g.), povodom objavljivanja knjige *Slava ženska i protivni odgovor Jakova Armolušića Šibenčanina cvitu šestom* autora Jakova Armolušića; tom prigodom, a također u Muzeju grada Šibenika, održana je izložba *Nakit na šibenskom području od pretpovijesti do srednjeg vijeka*
- sudjelovanje, s drugim šibenskim udrugama, u manifestaciji *Faust Vrančić, naš suvremenik*, a što je uključivalo i predstavljanje knjige, izložbu umjetničkih fotografija ljetnikovaca Vrančićevih na otoku Prviću i produkciju tridesetominutnog filma *Povratak Luci*.

Ukazivanjem na pisanu baštinu, kroz izdavaštvo, urednički i autorski rad te ostale suradničke aktivnosti, Zenić ujedno ukazuje na važnost učvršćivanja kulturnog identiteta lokalne zajednice.

Knjižnica u to vrijeme, kao županijska matična, pomaže uspostavljanje i rad narodnih knjižnica po Šibensko-kninskoj županiji (Skradin, Murter, Primošten).

Godine 1984. osnovano je Knjižničarsko društvo Šibenik, zahvaljujući i Zenićevu zalaganju.

Pod njegovim ravnateljstvom knjižnica se preselila u nove prostore na Poljani i tako udahnila novi život staroj gradskoj jezgri.³⁶

³⁶ Krnčević, K. Nav. dj., str. 317-318.

5. Lokacije knjižnice

Knjižnica je dugi niz godina bila smještena na rubnom dijelu grada, u tzv. plavom neboderu.³⁷ Uz plavi, 1964. godine izgrađen je i crveni neboder u tada radničkom kvartu Baldekin. Već je sljedeće, 1965. godine, sagrađena današnja Industrijska škola. Vrijeme je to pojačane industrijalizacije i gradnje vojničkih i radničkih zgrada.^{38,39} Nažalost, nisu pronađeni podaci o uvjetima rada u plavom neboderu. No ravnatelj Milivoj Zenić dugi se niz godina zalagao za to da Knjižnica dobije bolje i prikladnije prostore, što se konačno i ostvarilo preseljenjem Knjižnice u centar grada, na Poljanu, i to u prostore nekadašnjeg doma JNA. Ivan Vitić, naš poznati arhitekt i rođeni Šibenčanin, projektirao je to antologijsko djelo hrvatske moderne arhitekture početkom 60-ih godina. Uz veliku financijsku potporu Ministarstva kulture, ali i gradskih vlasti i darovatelja, Dom je preuređen za potrebe suvremene knjižnice. Preuređenje je vodio arhitekt Tomislav Krajina, također Šibenčanin.⁴⁰ To uspješno preuređenje, ponajviše zahvaljujući konceptu otvorenog prostora, zacijelo je i jedan od razloga velike posjećenosti korisnika. Prema pisanju djelatnika knjižnice, ona je danas mjesto okupljanja ljudi, mjesto druženja i čitanja, u kojem rado borave i stari i mladi. Zbog atraktivnog položaja u centru grada, Knjižnica je otvorena i turistima koji imaju mogućnost korištenja tromjesečne iskaznice ili dnevnog upisa. Ili jednostavno mogu doći pogledati neku izložbu ili druge brojne kulturne sadržaje.⁴¹ Za kraj, još je jedna zanimljivost vezana uz lokaciju Knjižnice. Knjižnica se nalazi u blizini perivoja Roberta Visianija, hrvatskog liječnika i botaničara, rođenog Šibenčanina, autora djela *Dalmatinska flora* iz sredine 19. stoljeća, a po čijem su imenu nazvane neke vrste.⁴² Visiani je naime uz Niccolu Tommasea, bio jedan od istaknutih darovatelja prve školske

³⁷ Knjižnica Šibenik. Nav. dj.

³⁸ Pauk, G. Nekoć socijalistička spavaonica, danas žila kucavica Šibenika: evo kako je 50-ih krenula gradnja Baldekina". // ŠibenikIN (8. travnja 2015). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://www.sibenik.in/sibenik/foto-nekoc-socijalisticka-spavaonica-danas-zila-kucavica-sibenika-evo-kako-je-50-ih-krenula-gradnja-baldekina/38592.html>.

³⁹ Ferić, D. Pola stoljeća plavog i crvenog nebodera. // Šibenik News (29. siječnja 2014). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://mok.hr/nostalgiya/item/14209-pola-stoljeca-plavog-i-crvenog-nebodera>.

⁴⁰ P.Š. Arhitekt Krajina Šibenčanima ispričao kako je Dom JNA prenamijenjen u Gradsku knjižnicu. // ŠibenikIN (11. travnja 2017). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://m.sibenik.in/sibenik/arhitekt-krajina-sibencanima-ispricao-kako-je-dom-jna-prenamijenjen-u-gradsku-knjiznicu/74324.html>.

⁴¹ Krnčević, K. ; A. Miše. Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić" Šibenik – važno žarište kulturnoga i društvenog života grada. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 3/4(2010), 177-181. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: https://hrcaak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119860.

⁴² Visiani, Robert. // Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. [citirano: 2018-01-05]. Dostupno na: <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64816>.

knjižnice u Gradskoj pučkoj školi osnovane 1872. godine.⁴³ S obzirom na cjelokupnu povijest knjižnice, čini se kao da je oduvijek ovaj dio grada Šibenika bio namijenjen upravo knjižnici koja nosi onu često nevidljivu, ali važnu nit koja čini život jednog grada.

6. Prema zaključku

Gradska knjižnica “Juraj Šižgorić” Šibenik osnovana je 1922. godine. Od samih početaka knjižnica se suočavala s materijalnim i financijskim problemima i neprikladnošću prostora. No unatoč tomu Knjižnica je svoje djelovanje temeljila na potrebama svoje lokalne zajednice, nastojeći pratiti suvremena zbivanja u struci. Tako Knjižnica razvija posebne odjele i zbirke: *Rara*, zbirka *Sibenicensia*, dječji odjel; prati se standardizacija i prelazi se na UDK. Knjižnica je kao matična knjižnica imala veliku ulogu u unapređenju stručnog rada, posebno u školskim knjižnicama na tom području, zahvaljujući tadašnjoj ravnateljici Zori Karmanski. O značenju koje knjižnica može imati za društvo najbolje govori rad ravnatelja Milivoja Zenića koji je podupirući izdavačku djelatnost Knjižnice istaknuo bogatu pisanu baštinu.

LITERATURA

- Blažević, M. Šibensko gospodarstvo od sredine 19. stoljeća do 1921. godine. // Rad Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru 51(2009), 161-201. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/48325>.
- Čelić-Tica, V. ; J. Lešić. Matična služba knjižnica u hrvatskoj: povijest i nova paradigma. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 57, 4(2014), 199-220. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142318>.
- Ferić, D. Pola stoljeća plavog i crvenog nebodera. // Šibenik News (29. siječnja 2014). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://mok.hr/nostalgija/item/14209-pola-stoljeca-plavog-i-crvenog-nebodera>.
- Gradska pučka knjižnica. // Novo doba 4, 220(28. rujna 1921), str. 2. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/?sitetext=368>.
- Gradske vijesti. Gradska knjižnica // Demokrat: Glas demokrata sjeverne Dalmacije (10. marta 1922), 2,9. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/demokrat_1922_09.pdf.

⁴³ Zenić, M. 75 godina Gradske knjižnice “Juraj Šižgorić” Šibenik. // Glasnik društva bibliotekara Split 5(1997), 102-103.

- Humski, V. Pregled povijesti muzeja u Hrvatskoj: 19. i 20. stoljeće (do 1945) s bibliografijom. // *Muzeologija* 24, 5(1986), 5-63. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/97228>.
- Iz Šibenika. Gradska knjižnica. // *Novo doba* 139, 9(18. juna 1926), str. 6. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/index.php?search=2&pagin-g=1&query=knji%C5%BEnica>.
- Iz Šibenika. // *Novo doba* 12, 6(6. januara 1929), str. 2. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/?sitetext=368>.
- Jurišić, Š. ; A. M. Bačić ; V. Dugački. *Glasoviti Zadrani i osobe iz zadarske prošlosti*. Split: Logos, 2009.
- Knjižnica Šibenik. *Povijest gradske knjižnice*. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://www.knjiznica-sibenik.hr/>.
- Krnčević, K. Doprinosi Zore Karmanski i Milivoja Zenića razvoju Gradske Knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 60, 1(2017), 311-322. [citirano: 2018-01-05]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/189126>.
- Krnčević, K. ; A. Miše. Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić" Šibenik – važno žarište kulturnoga i društvenog života grada. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 53, 3/4(2010), 177-181. [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119860.
- Krnčević, K. ; A. Miše. Čarobni ormar: zbirka Rara u šibenskoj gradskoj knjižnici. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56, 3(2013), 185-198. [citirano: 2018-01-05]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115201>.
- Pauk, G. Nekoć socijalistička spavaonica, danas žila kucavica Šibenika: evo kako je 50-ih krenula gradnja Baldekina". // *ŠibenikIN* (8. travnja 2015). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://www.sibenik.in/sibenik/foto-nekoc-socijalisticka-spavaonica-danas-zila-kucavica-sibenika-evo-kako-je-50-ih-krenula-gradnja-baldekina/38592.html>.
- Poljičak, I. Glavna obilježja urbane preobrazbe Šibenika u razdoblju 1945.-1990. // *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, 1-2(2015), 69-83. [citirano: 2018-01-05]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142264>.
- P.Š. Arhitekt Krajina Šibenčanima ispričao kako je Dom JNA prenamijenjen u Gradsku knjižnicu. // *ŠibenikIN* (11. travnja 2017). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: <http://m.sibenik.in/sibenik/arhitekt-krajina-sibencanima-ispricao-kako-je-dom-jna-prenamijenjen-u-gradsku-knjiznicu/74324.html>.
- Stipanov, J. *Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj*. Zagreb: Školska knjiga, 2015.
- Stipčević, A. *Socijalna povijest knjige u Hrvata: knjiga III od početaka hrvatskog narodnog preporoda (1835.) do danas*. Zagreb: Školska knjiga, 2008.

Šupuk, Ante. // Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslava Krleže. [citirano: 2019-10-17]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=60039>.

Uprava „Gradske knjižnice“. Gradske vijesti. // Demokrat: glas demokrata sjeverne Dalmacije 3, 7(17. februara 1923). [citirano: 2018-01-04]. Dostupno na: http://212.92.192.228/digitalizacija/novine/demokrat_1923_07.pdf.

Visiani, Robert. // Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. [citirano: 2018-01-05]. Dostupno na: : <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=64816>.

Zenić, M. 75 godina Gradske knjižnice “Juraj Šižgorić” Šibenik. // Glasnik društva bibliotekara Split 5(1997), 102-103.

Zenić, M. U pohvalu od grada Šibenika: pisana riječ od najstarijih vremena do danas. Šibenik: Gradska knjižnica «Juraj Šižgorić», 2002.